

6. Consideracions finals

Intervencions en el debat.

Consideracions finals. Algunes propostes i alguns reptes

Teresa Franquesa
Ajuntament de Barcelona
Neus Sanmartí
ICE - UAB

En aquesta jornada hem parlat de xarxes sense partir d'una definició comú: cadascú en tenia una representació pròpia. Però com a producte de les aportacions dels participants i dels debats mantinguts, es poden estructurar algunes propostes que ajudin a configurar un concepte de xarxa per compartir.

Per una definició de xarxa

El treball en xarxa es pot veure com una estratègia de comprensió i d'acció col·lectiva.

Treballar en xarxa suposa:

- tenir un projecte comú, un objectiu global compartit
- comptar amb la participació de diferents actors, que poden participar amb responsabilitats i intensitats diverses
- tenir una estructura organitzativa i unes regles de joc que poden adaptar-se fàcilment a les noves necessitats que es generin.

Si parlem d'una xarxa d'aprenentatge i facilitació, alguns elements per a una definició operativa poden ser:

- relació en la que es prioritzen els vincles horitzontals
- capacitat de descentració d'allò personal per cercar punts en comú
- capacitat de donar i rebre, uns tenim coses a aprendre dels altres
- capacitat de tolerància davant el dissentiment, per arribar al consens o simplement per conviure amb el desacord
- convenciment de que els problemes no són només fora, per assumir la nostra part de responsabilitat..

Es valora que com a qualitats de la xarxa:

- que sigui dinàmica i adaptable ('ameboide'), per saber acceptar canvis i evolucionar
- que sigui heterogènia, per facilitar la comprensió i el respecte de les diferències a través de l'intercanvi
- que sigui educativa en ella mateixa, en el seu funcionament..

Diversitat de xarxes

No és el mateix quan una xarxa neix d'una estructura professional o institucional o com a resposta a un problema que mobilitza. Són xarxes diferents però hi hauria la possibilitat de trobar elements per aprendre els uns dels altres.

Falses xarxes

Hi ha falses xarxes, que només aparenten ser-ho (projectes 'pintats' de xarxa), però no en tenen la metodologia. Hi ha xarxes que nodreixen i xarxes que maten.

Xarxes potencials, sense consciència de ser-ho

Com ens fem conscients d'estar en xarxa? És un fet que treballem pels mateixos objectius amb molts agents, sense tenir interioritzat que podria ser un treball en xarxa potent. Hem d'anar fent aquests aprenentatges per fer-lo realitat.

Sobre el funcionament de les xarxes

Aprendre a participar

El bon funcionament d'una xarxa suposa uns aprenentatges que s'han d'anar fent. És un error partir del supòsit que pel sol fet de treballar en xarxa ja tenim incorporades aquestes habilitats. Sovint es detecten conflictes de funcionament que provenen d'aquí.

És útil fer explícita la necessitat d'aprendre a participar tot fent xarxa. S'ha assumit la tasca d'anar educant aquestes capacitats. Cal tenir molt present que la mateixa estructura de la xarxa ha de ser educadora. Poden haver-hi contradiccions que "deseduquen".

Horitzontalitat

Cal canviar coses en el funcionament intern quan en una xarxa alguns nusos se senten més utilitzats que no pas protagonistes.

De vegades hi ha elements de la xarxa que assumeixen rols de dependència i se senten més còmodes quan se'ls diu què han de fer que no pas quan se'ls demana corresponsabilitat.

Els instruments de què ens dotem (per exemple, comunicatius) estan relacionats amb el model de xarxa.

Tanmateix, en les xarxes poden haver-hi diferents escales, amb aportacions específiques de cada sector per fer una feina comú (diversitat de funcions).

Tampoc és contradictori amb l'horitzontalitat el fet que hi hagi nodes de la xarxa que tinguin una funció específica d'alimentar-la per tal que es mantingui en funcionament.

Dimensió personal

En aquestes xarxes els nusos i entrenusos són persones. Les persones ens impliquem en el treball en xarxa quan tenim el convenciment que la nostra feina aïllada no té sentit.

La xarxa només funciona quan hi ha retorn i és operativa en funció del temps de retorn. Els "entrenusos", o persones d'enllaç, són clau.

Com ens fem conscients del paper que tenim en la xarxa? "Uso" la xarxa o treball en xarxa? Sovint som usuaris però no participem. "Consumim" xarxa, sense compromís.

Fortalesa i fragilitat

El manteniment de les xarxes sol dependre d'una suma de voluntats, però sovint el finançament ve d'una única font. Si aquesta s'estronca, l'existència de la xarxa és en perill.

Una xarxa serà més resistent si té un entramat fort, amb vincles fermes, i si ha generat un sentiment de col·lectiu. Per això cal teixir xarxa emocional, creant espais en que aflorin les emocions col·lectives i s'enforteixin els vincles.

Si la xarxa ha creat consciència col·lectiva, hàbits, vincles, emocions i il·lusions compartides, estarà abocada a una dinàmica capaç de salvar moltes situacions.

Comunitat i competitivitat

Les xarxes es creen per perseguir un projecte comú. Això fa que sovint es dilueixi l'autoria d'una acció, d'uns resultats.

Per això de vegades les organitzacions no són partidàries de compartir per temor a perdre identitat, amb la consciència que competeixen amb d'altres per un espai i uns recursos limitats.

Tanmateix el fet de treballar cooperant, especialment en projectes que tenen una finalitat d'educació ambiental, comporta que la mateixa estructura de funcionament possibilita posar en pràctica valors i procediments associats a les finalitats educatives.

